

§ II. *De irregularitatibus ex defectu.*

223. Secunda haec classis irregularitatum in eo differt a prima, quod ratio impedimenti non oritur *necessario* et *directe* ex culpa illius qui eo afficitur, sed est veluti *objictiva* ex dignitate status dimanans. Hoc poni debet veluti generale principium, ad intelligendam Ecclesiae oeconomiam, in huiusmodi irregularitatibus statuendis.

224. Ad maiorem perspicuitatem et logicum idearum nexus, ita irregularitates ex defectu distribui possunt, ut

1. pertineant ad individuum *per se* spectatum, vel
2. ad individuum pertineant *relative* consideratum.

Iam vero si consideretur individuum *per se*, defectus duplex esse potest, *animi* scilicet, aut *corporis*. Hinc oriuntur irregularitates tum *ex defectu animi*, tum *ex defectu corporis*.

Si consideretur autem individuum *relative*, hoc quidem potest spectari

- a) *ratione originis*, unde irregularitas ex *defectu natalium*;
- b) *ratione aetatis* unde irregularitas ex *defectu aetatis*;
- c) *ratione status*, unde irregularitas ex *defectu libertatis* vel *sacramenti*;

d) *ratione alicuius actionis per se licitae*, sed ob peculiarem causam a clericis vitandae, unde irregularitas ex *defectu lenitatis*. De singulis aliquid breviter dicendum est.

225. Irregularitates ex *defectu animi* possunt hoc logico idearum nexus exhiberi. Defectus animi esse potest

I. in *facultatibus naturalibus*, idque

a) vel in earum usu *simpliciter* (defectus usus rationis perpetuus) vel *secundum quid* (defectus usus rationis temporarius); vel

b) in earum facultatum perfectione *debita* (defectus scientiae). Cf. Ben. XIV Inst. 42.

II. In *facultatibus supernaturaliter elevatis*, idque

a) ex *conditione intrinseca* (defectus fidei obfirmatae),

Conc. Trid. Sess. XXIII. c. 4 de Ref. et resolut. ibid. ed. Richter.

b) Ex *adiunctis extrinsecis* (defectus fidei in parentibus). De hac iam diximus (219).

226. Irregularitates ex *defectu corporis* vel sunt tales ut

a) munia ecclesiastica exerceri *simpliciter* nequeant (muti, surdi, caeci) etc. vel

b) *decenter* et *decoro modo* peragi nequeant (deformes corpore etc. mutilati etc.).

Ut apparent, gradus est inter haec multiplex, ita tamen ut

a) *maximus sit impossibilitas*;

b) *minimus sit levis indecentia* (Cf. tit. 20. lib. I. *Decr.* et ibi *DD.*)

227. Hinc quaestiones practicae, in quibus dirimendis potissimum versantur SS. Congregationum resolutiones, huc pertinent, ut statuantur sive impedimenti exsistentia, sive peculiaria adiuncta, quae ad eam rite intelligendam expendenda sunt. *Acta S. Sedis* (IV. 428-31; 593 sqq.).

228. Irregularitas ex *defectu natalium* pertinet, ut animadvertisimus, ad hominem *relative* consideratum. Evidens autem est hanc irregularitatem esse *antonomastice* et natura sua ex defectu, quippe quae *essentialiter* actum proprium excludat. Hinc tota quanta est pendet ab hominum opinione, quae culpanda quidem non est, posset tamen aliter atque aliter se habere. Sane constat historice, non aequalem semper fuisse ad hoc quod spectat ecclesiasticam legem (1). Hac irregularitate laborant quicumque ex thoro illegitimo nati sunt. Item qui nati sunt ex legitimis coniugibus postquam ii mutuo consensu castitatem voverint. *Expositi* vero, ut dicuntur, solent saltem ad cautelam dispensari. ((*Giraldi, Exp. Iuris Pont. Part. I. Sect. CXV. et ibi Card. Petra*)).

229. Irregularitas ex *defectu aetatis*, cum unum respiciat ex requisitis ad ordines, de quibus titulo in sequenti agendum est, aptius ad eam tractationem transmittitur.

(1) Cf. Aichner, op. cit. § 62. n. 8.

230. Irregularitas etiam habetur *ex defectu libertatis*.
Huc pertinent:

a) servi qui a sacris ordinibus arcentur. Sed de hac re satis diximus in scholio adnexo tit. I.

b) Qui obligati dicuntur *ad ratiocinia*, et sunt ii qui munere publico tenentur rationem reddere suae administrationis, uti sunt *tutores*, *curatores*, *syndici*, *administratores* etc. et ordinari nequeunt, nisi munere deposito et rite reddita ratione satisficerint (*Cf. tit. 19. lib. I. Decret. et ibi DD.*).

c) Item ii qui coniugali vinculo obstringuntur; ii enim ordinari nequeunt, nisi vel uxores consentiant, et religiosam profiteantur vitam, vel saltem castitatis perpetuo servanda votum emittant, adprobante episcopo.

231. Huc quoque revocatur irregularitas *ex defectu sacramenti* seu ex bigamia (*tit. 21. lib. I. Decret. et ibi DD.*). Porro ut dignoscatur indeles huius irregularitatis notandum est, defectum ex quo oritur spectari ex duplice capite, nempe:

a) ex typica relatione coniugii ad Christi mysticas nuptias cum Ecclesia, quae sunt unius cum una, et

b) ex defectu in hac relatione sive in *reali coniugio*, quando scilicet vere quis nubit successive duabus, sive *fictione iuris*, quando scilicet mulier *integra* non est, saltem ex *eodem*.

232. Hinc intelligitur partitio bigamiae in *veram*, *interpretativam*, *similitudinariam*. Vera est, quando quis matrimonium init cum duabus successive, et utrumque consummat. Interpretativa, quando quis, ut diximus, mulierem dicit quae *integra* non est. Similitudinaria vero, quae oritur ex sacrilegii nuptiis, quae licet sint invalidae, tamen censentur succedere spirituali coniugio inito per ordines sacros vel per votum castitatis *solemne*. Illud autem maxime notandum est, ad contrahendam irregularitatem requiri omnino ut copula sit *maritali affectu* exercita.

233. Ultima est irregularitas *ex defectu lenitatis*. Eo irregularis efficitur qui *voluntarie*, *efficaciter*, et *proxime* ad necem vel mutilationem alicuius, quin ulla adsit culpa sed

etiam auctoritate publica concurrit per actum natura sua ad id ordinatum. Ratio irregularitatis inde oritur, quod etsi huiusmodi actiones per se sint licitae, minus tamen mansuetudinem status clericalis decere videantur.

234. Porro potest quis eam incurrire ex *positivo concursu*, quatenus vel *physice* vel *moraliter* in necem vel mutilationem influit. Sic *physice* influit carnifex, et qui eum adiuvat, *moraliter* qui mandat, consulti, adiuvat, consensum praebet, ut in causa sanguinis procurator fisci, *advocatus accusatoris*, *testis*, *notarius*, *iudex*, et ipse *accusator*, nisi expresse protestetur, se poenam sanguinis non intendere; qua protestatione emissâ, clerici etiam accusando irregulares non fiunt. Huc quoque revocari possunt ea quae pertinent ad bellum licet iustum et irregularitatem quam extra casum necessitatis clerici incurrint: sed de iis actum est in officiis clericorum.

235. Potest etiam ex solo concursu *negativo* irregularitas incurri ex defectu lenitatis, quatenus scilicet ex negligentia alicuius, homicidium vel mutilatio sequatur. Sedulo tamen animadvertis, ad concursum huiusmodi negativum requiri, ut negligentia admittatur ab eo qui *ex officio* et *iustitia* tenetur impedire, non vero si ex mera solum charitate id faciat. Quare, ut exemplum aliquod proferam, nimium quidam urgent, irregularitatem hanc incurri ab iis, qui charitatis exercendae gratia, aegrotum in extremis versantem adiuvant, si forte praeter eorum mentem, occasione illius charitatis officii, mors sequatur; qua de re legendus Schmalzgrueber (*tit. de Hom. n. 214*).

236. Liquet autem, irregularitatem ex defectu lenitatis non existere, si quis ex necessitate vitae tuendae, aggressorem caedit vel mutilat.

237. Denique, quicumque fuerit concursus ex actione positus, nullam constat irregularitatem incurri, si mors vel mutilatio sequuta non fuerit. Medici vero vel chirurgi, qui mutilationem vel consultunt, vel execuantur, irregularitatem non incurront, nullus enim est in iis defectus lenitatis, dispensantur tamen *ad cautelam* ad sanandos quoscumque de-

fectus; qui possent exsistere ex dictis superius de homicidio (214. a).

238. Ad ea quae diximus de concursu morali in caussa sanguinis referri commode possunt quae ad eos spectant qui hac aetate *iurati* dicuntur: ii enim videntur, omnibus inspectis, *iudicibus* (licet *facti*) iure accensendi. Quare et eos irregularitatem incurtere arbitramur (1).

§ III. *De cessatione irregularitatum.*

239. De cessatione vero irregularitatum haec notatu magis digna habentur:

I. irregularitates *ex delicto expresso in iure* duplíciter spectari possunt, prout scilicet *occultae* sunt vel non.

a) Si sint *occultae*, in iis possunt dispensare episcopi (*Conc. Trid. Sess. XXIV. cap. 6 de Ref.*), excepta ea quae oritur ex homicidio *voluntario*, et exceptis aliis deductis ad *forum contentiosum*. Quare episcopi dispensationem hanc concedunt *ex iure*, non vero *ex speciali facultate*. Hinc sede vacante idem possunt vicarii capitulares (*S. C. C. in S. Severinae 28 Maii 1796*).

b) Attamen, iuxta communiorum sententiam, Summus Pontifex solus dispensare potest ab irregularitate ob haeresim *occultam* contracta, eo quod in *Bulla Coenae* (et nunc in constit. *Apostolicae Sedis*, *inter excomm. spec. reserv.* n. 1) sibi reservavit facultatem absolvendi ab haeresi etiam *occulta*. Censem enim aperte id colligi ex *cap. Cum illorum 32 de Sent. excomm.* Ita Lucius Ferraris (*Bibl. V. Irregularitas a. 3. n. 10*). Item Suarez, Maiolus, Bonacina aliquique apud Boenninghausen (*op. cit. fascic. I. pag. 27*) et e recentioribus ipse Boenninghausen (*l. c.*); Aichner, (*op. cit. § 64. n. 2*), Vering, (*Lehrbuch de Kath. Kirchenr. § 71. n. IV.*). Contrariam tamen tenent sententiam cum Schmalzgrueber, (*in tit. 7. lib. V. Decr. n. 106*), S. Alphonsus de Ligorio, (*lib. VII. n. 76*), qui plures allegat pro eadem sententia, tum alii citati a Boenninghausen, (*l. c. not. 74*) et

(1) Vecchiotti, *Op. cit. lib. V. c. 9. § 37. V. Item quaeritur.*

e recentioribus diserte Iosephus Ferrari, (*Summa Inst. Can. lib. I. tit. XI. n. 108 cum nota 6*), et saltem implicite Vecchiotti, (*Inst. can. lib. V. c. IX. § 43*). Afferuntur quoque pro prima sententia tum a Ferraris (*Bibl. l. c.*), tum a Boenninghausen (*l. c.*) declarationes S. C. Concilii Cremon. 4 Decemb. 1632, S. Sever. 18 Jun. 1796.

c) In homicidio voluntario *publico* et *notorio* etiam ipse Pontifex raro dispensationem concedit, quemadmodum et ipse solus dispensare potest ab irregularitate ex delicto, in aliis criminibus expressis in iure, si sint publica.

d) Facultas data a tridentino episcopis (heic a) non extenditur ad praelatos nullius, aut etiam ad cardinales *in suis titulis*.

II. Irregularitates vero *ex infamia* cessant

a) si sit *infamia facti*, cessante infamia, *per emendationem notoriam* (quae probabiliter iuxta plures triennii spatium complecti debet), *per mutationem loci* et alia huiusmodi; unde proprie non requiritur dispensatio.

b) Si vero infamia sit *iuris*, ea tolli potest praeter *purgationem canonicaem* (1), per restitutionem famae legaliter factam a Summo Pontifice. Si vero infamia oriatur ex iure civili, tum ea sublata in foro civili, censetur hoc ipso sublata in foro canonico.

III. Irregularitates vero *ex defectu*

a) quaedam cessant sublata causa. Sic defectus aetatis, scientiae, usus rationis temporarie ex amentia, morbus epilepticus etc.

b) Aliae per *dispensationem* tolluntur, modo sint tales de quibus dispensatio conceditur. Facilius autem dispensatur ad exercitium suscepti ordinis, quoad defectus corporis, quam ad ordines recipiendos.

c) Generatim vero loquendo huiusmodi dispensationes solum dantur a Summo Pontifice; attamen

d) episcopi *ex iure* dispensant nominatim *in bigamia similitudinaria* (*Cap. Sane 4 de Cler. Coniug.*).

(1) Cf. *titulos 34 et 35. lib. V. Decret. De purgatione canonica et vulgari*; Suarez, *De cens. disp. XLVIII. sect. I. n. 21.*

e) Speciatim vero irregularitas *ex defectu natalium* tollitur

ꝝ *legitimatione*, per subsequens matrimonium, professionem religiosam, rescriptum Pontificis, haud vero principis saecularis, quod nonnisi civiles effectus attingere potest (Cf. Ben. XIV. Const. *Redditae nobis 5 Dec. 1744*).

ꝝ *dispensatione*, quae a solo Pontifice conceditur pro *sacris* ordinibus, beneficiis curatis, dignitatibus capitulorum, praelaturis sive saecularibus sive regularibus; ab episcopis vero pro prima tonsura, ordinibus minoribus, beneficiis simplicibus.

f) Insuper liquet episcopos ex *speciali facultate* habita a Sede Apostolica, posse in iis irregularitatibus pro quibus ea conceditur, dispensare.

240. Illud etiam animadvertisendum est in irregularitate ex homicidio contracta, petendam esse dispensationem saltem ad cautelam, etiam si existat *dubium facti*; quod scilicet constat de irregularitate actui adnexa, sed dubitatur utrum actus positus fuerit, ut est casus relatus (*Cap. Ad audentiam 12 de Homic.*). At hoc perperam a quibusdam tamquam generalis regula traditur pro omnibus irregularitatibus.

241. Denique ad controversiam quod attinet, utrum ignorantia excusat ab incurrienda irregularitate ex delicto, haec non eodem modo dirimitur a doctoribus. Triplex potissimum sententia habetur. Prima requirit solum cognitionem legis divinae vetantis delictum illud. Secunda insuper exigit cognitionem ecclesiasticae illud delictum vetantis. Tertia denique postulat insuper cognitionem adnexae irregularitatis (1). Breviter dici potest:

a) si agatur de *foro conscientiae*, secundam et tertiam sententiam, saltem auctoritate doctorum admitti posse, adeoque neminem in foro interiori teneri ad reputandum se obstrictum irregularitate, si eam ignoraverit.

b) Si vero agatur de *foro externo*, huc valent regulae superioris traditae de ignorantia (85. II) (2).

(1) Cf. Vecchiotti, *Op. cit. lib. V § 30 in fin.*

(2) De irregularitatibus non agitur uno loco in *Corpo Iuris*, sed prout sunt *ex delicto*, ubi sermo est de delictis quibus sunt adnexae, in libro

TITULUS V.

De requisitis ut quis ad ordines possit promoveri.

242. Cum ea proposita fuerint quae impediunt quominus aliquis possit promoveri, antequam de ipsis ordinibus sermo fiat, dicendum etiam est de iis quae lege ecclesiastica requiruntur, ad ordines *rite suscipiendos*. Porro quaedam ex his *collatorem* ordinum, quaedam *suscipientem* respiciunt. Ad collatorem pertinet I. ut sit *proprius* episcopus, scilicet eum qui ordines suscepit *vere subditum* habeat: II. ut in ordinibus conferendis, leges ecclesiasticas quae *tempus* et *modum* praescribunt, accurate servet. Ad suscientem vero spectat I. ut *titulum* habeat *ordinationis*: II. ut aetatem aliasque qualitates a lege ecclesiastica requisitas praeservet. Hinc sponte sua tituli partitio oritur. Agendum scilicet est I. de proprio *ordinationis* episcopo: II. de lege interstitorum, et tempore et modo *ordinationis*: III. de *ordinacionis* titulo: IV. de aetate et qualitate ordinandorum. Cum autem quaedam sint quae ex *privilegio exemptionis* regularibus competunt, circa susceptionem ordinum, in fine aliquid speciatim dicemus de *ordinationibus regularium*.

§ I. De proprio *ordinationis* episcopo.

243. Principium generale est, neminem ordinari posse nisi a proprio episcopo (*Dist. 71. canonibus 1 sqq. ex concill. nicaen., chalced., sardic., et Pontiff. S. Innoc. I. et*

quinto Decretalium; prout vero sunt *ex defectu*, in libro primo titulis XVII–XXII. Sunt etiam auctores qui data opera fuse de irregularitatibus scripsere, uti *Ugolinus*, *Maiolus*, *Gibalinus* aliique, sed eorum opera longe fines excedunt illius tractationis quae *Institutionum* propria est. Consuli potest Suarez *De censuris* disp. XL–XLII. incl. E recentioribus de irregularitatibus, data opera, scripsit iam laudatus Boenninghausen (*Tractatus Iuridico-canonicus de Irregul. Monasterii 1863*).